

iz ankete o želji

1. Kakvu vrednost dajete čovekovim željama i njegovim najposrednijim zahtevima, a posebno svojim željama i svojim zahtevima?

2. Da li smatrate da vaše želje i vaši zahtevi mogu doći u sukob sa vašim pozivom i vašim dužnostima [u najrazličitijim značenjima tih reči]? Ako da, recite koji su to zahtevi, koje želje, i sa kojim dužnostima? Kako rešavate taj sukob principijelno, a kako u praksi?

3. Imate li tajnih želja, koje se smatraju za nedozvoljene, nemoralne, niske, ili čak takvih koje smatrate prljavim, gadnim odvratnim? Ako da, kako postupate sa njima? Suzbijate li ih, ili ih zadovoljavate u imaginaciji ili čak u stvarnosti? Kakvu ulogu dajete volji u ovim slučajevima? A kakvu savesti?

4. Imate li uzvišenih želja? Šta radite da se one ostvare? Koje želje smatrate nepostavljivim?

5. Smatrate li da je ime želje opravdano u svim slučajevima gde se ono obično primenjuje? Smatrate li da bi trebalo praviti razliku između pojedinih potreba koje se obično nazivaju željama? Smatrate li, na primer, da ima osnovne razlike između čulnih, materijalnih potreba [glad, pohota] i nematerijalnih, spiritualnih [potreba da se čuje muzika]? Koju vrednost i koju ulogu dajete jednim i drugim?

6. Smatrate li obrnuto, da su izvesne razlike nepravilno postavljene, da bi ih trebalo izbrisati i pojmu želje dati šire i, u isti mah, preciznije značenje? Smatrate li na primer, da je strast ili ambicija nešto drugo nego želja?

7. Kakvu dužnost dajete roditeljima i vaspitačima dece i omladini s obzirom na želju? Kakve opasnosti vidite od razjavih vaspitnih metoda, a kakve koristi od dobrih u tom slučaju? Kakvo je vaše mišljenje o vaspitnim metodama koje se upotrebljavaju ili su se upotrebljavale u raznim zemljama i dobima, s obzirom na neobuzdane želje omladine?

ODGOVORI

Poezija bez želje: Krnja. Želja: da izvesne stvari izrazimo.

da izvesne stvari preinačimo.

da izvesne stvari sačuvamo.

da izvesne stvari uklonimo.

Ali osnov ovoga osnov? Ličnost. Kad kažemo „želja“ želja čija? Bez ličnosti koja je nosi—Šta je želja?

Obična oznaka, puko slovo. Neko mora da se željenoj promeni raduje, da gorko ili sladono konstatuje kako tok teče.

Gete je u prirodi nazirao ličnost kao i Grci—i starao se da prirodnike u njene skrivene namere. Tada je rad prirode dobijao svoj pesnički smisao.

Jestastveniari koji verovahu u visprene zakone o najmanjem

otporu o najvećem efektu, o najkraćem potezu, o najprobitačnijem putu, o najcelishodnijem pokretu pripisivahu prirodi samo matematičku, sračunatu genijalnost.

Računica je na kraju krajeva površina i izlišna, jer se da zamisliti unapred. U njoj vlada samo zakon, a ne i želja. Samo želja unosi pesnički smisao u promene počinjene ili nepostignute.

Želja se ostvaruje uvek. Nazivamo načina: kroz san ili javu, bućnost ili vedrinu. U borbi za ostvarenje želje izražavamo celu našu ličnost. Tako živimo ne jedan jedini računski put, nego bezbroj čulnih puta.

Sama želja po sebi ne mora da bude plod ličnosti. Može da bude čisto spoljašnja. Ona je u nekolicu, samo pesnički trik, mamać, prosede.

Da nema ličnosti želja bi se svela na ono što jeste. Izgubila bi svoj duhovni sadržaj. Rešenja su značajna samo u vezi sa zadatkom, sa ličnošću. Inače su ravnodušnih brojeva i pojmova niz i lanac.

Poezija bez želja i čovečanstvo bez želja! Više volim najsirovije crnačke australske sredine, pa čak ako je izbor dozvoljen da se pretvorim u ribu ili krokodila. Pre krokodil nego li bog. Kod onih želje spavaju u nagonima i možda će se u testvici bića probuditi.

Kod ovoga želje su ispod bivšega sna. Pokrivene su dvostrukim snom. Život bez poezije mora nam biti tuđ on nije naš.

Poezija bez želje nije za nas izdržljiva, od nje boli svaki živać.

Želja bez ličnosti jeste prvo varvarstvo, odvratna kao gluha polna pomama bez radoznale suptilnosti u gorku ponoć bez odjeka.

Neka se plode i množe želje. Neka razjare svemir potopom svojih sunaca. Neka otvore svima vid u mraku.

A ako je čovečanstvo za želju utrnulo, neka se ponova otvore materična grotla i neugašena utroba prirode: za jedno novo naivnije, praznično i lično čovečanstvo.

A deca naša, o kojoj pitate? Razviti kod njih želju za samim sobom. Ne narcizam [to jest divljenje sebi]. Nego traganje za sobom. Još dugo, dugo, nismo iscrpljeni. Ne znamo ko smo. Želja: da sebe najdemo i ostvarimo. Hoćemo li se ikad naći? Svakako, veći smo u tome nego božanstvo, neiscrpniji. Bog to je jedan vid čovekove iscrpenosti. Ja neću da budem bog. I nikome to ne želim.

Stanislav VINAVER

1-2-3-4-5-Glavna želja ljudi, u društvu u kome živim, jeste da poseduju. Ne obzirajući se na pasivnu reakciju onih koji teže za siromaštvom, solidaran sam sa onim klasom ljudi koja hoće da ukine individualnu svojnu i mislim da je ona jedina u stanju da dil punu vrednost uzvišenim željama koje su moje.

Najplemenitija od svih želja je želja da se savladaju sve pre-

preke, postavljene od strane građanskog društva, prepreke osiva- renju životnih želja čovekovih, onih njegovog tela kao i onih njegove imaginacije, ove dve kategorije budući uostalom skoro uvek tesno smešane i determinišući jedna drugu.

6-Strast za mene pretstavlja baš jedan toliki skup želja, kako u kvalitetu, da mi je veoma često teško da je identifikujem sa prostim pojmom želje. Želja da budem srećan, da budem nesrećan, da izjednačim jedno drugo biće sa samim sobom, da izgubim svoju personalnost, da sebe nadživim, da umrem, itd... sve što sačinjava strast čini da je suviše precejn- njem da bih o njoj mogao da imam jednu jasnu zamisao.

7-Covek ne može nikada potpuno da razori zidove koji su mu u njegovom detinjstvu bili nametnuti. Da bi se slobodno razvijao, trebalo bi da je kao dete vaspitavano od strane dece.

Pol ELIJAR

Vrednost želja, najneposrednijih zahteva čoveka (čoveka koji sam ja, razume se, jer kao što je, po Aristotelu nemogućno zamisliti KUĆU a ne pomisliti pri tome na jednu od onih u kojima smo živeli, tako se i ČOVEK ukaže samo u partikularnom čoveku, u tom pojedinačnom čoveku za koga se jedino individualista, dresiran da izigrava učeno ili politizno pseto, usudjuje da tvrdi da ga je našao, tražio izvan sebe samog, dok međutim baš njegova taština vidi u drugim ljudima samo niz ogledala koja umnožavaju njega i njegove hipokrizije), vrednost mojih želja i najneposrednijih zahteva nije mi naznačena onim delom tih želja koji moja svest pristaje da me pusti da naslutim.

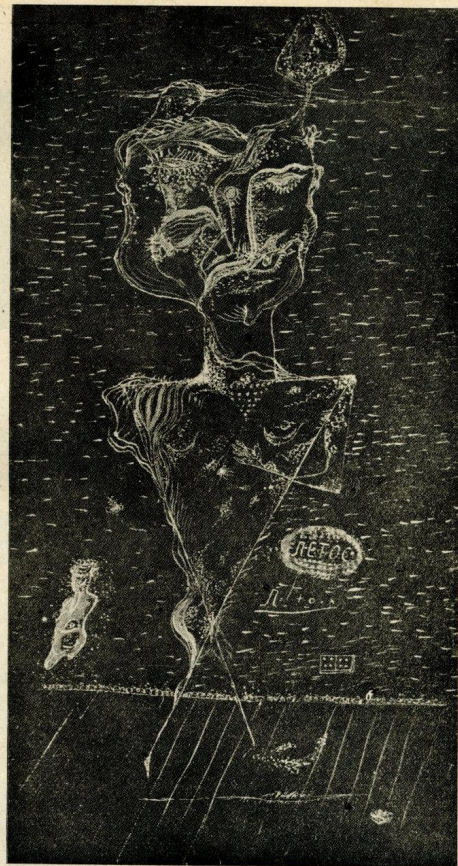
Njihova silovitost je sva moja kob. Hoću da kažem, da me njihovo spontano izbijanje povlači za sobom, hteo ja, ne hteo...

Trebalo bi da je čovek ravan svojim željama. Društvena organizacija mu to onemogućava. Analitička manja seka, usitnjava a analitičku materiju. Kultura danas, ne treba da teži ničemu drugom nego da vaspostavi sklad između nužnosti čoveka, onih nužnosti koje su sam čovek i onih drugih nužnosti, one nužnosti za koju osnovna aksioma dijalek- tičkog materijalizma konstatuje da je slepa samo donde dok nije poznata...

Što se tiče vaspitanja, trebalo bi ukinuti stee koje primoravaju želje da budu tajne, da se smatraju prljavim, gadnim, odvratnim. Da grešnik ne sladi više svoje grehove. Da prepoznati stid i sva sprečavanja koja on određuje ne razdražuju više skoro nemoćnost naših ravninara.

Što se mene tiče, ako mi je zadovoljenje jedne želje bilo uskraćeno, osećam sam zbog toga toliki bes da nisam, svakako, ni pomišljao da se opijem ljigavom mlakošću odricanja.

Moje želje, pri dobrom zdravlju, u povoljnim okolnostima, išle bi tamo kuda im se išlo, bez nagvaždanja. Još više: ako bih video svoje želje to je značilo da

ZIVANOVIĆ-NOJE

USPOMENA

patim zbog neke prepreke [u najmaterijalnijem smislu] o koju su one bile udarile. Nesposobne za moralne konflikte, one su znale jedino za usprotivljenja samih činjenica.

Uostalom, najneposredniji zahtevi s jedne strane, a sa druge poziv i dužnosti, ako ne mogu, u uskom, analitičkom smislu da budu označeni kao uzroci ni kao posledice, ovi onih, one ovih, jedni i druge, jedne sa drugim, po zakonu univerzalnog reciprociteta, saštrikali su se, sa takvom jednom prlisnošću da pocepati, na sitna parčeta, njihovo pletivo, ne bi nikako moglo značiti rastvariti njihove elemente.

Rado, literati tvrde da imaju jasnu svest o konfliktima između želje i dužnosti. Stara pesma o izboru između strasti i vrline.

U istini, profesionalci pisanja pokušavaju da mebliraju svoju prazninu analitičkim arabeska- ma i zavrlamama. Ali, pošto ni na čemu ne počivaju, njihove konstrukcije se ruše. Uzastopna propadanja ranjavaju čovekovu materiju, materiju osećljivu.

Iz razgledanja ubistvenih ruševina, u meni, rodila se, potvrđuje se volja da saglasim svoje želje i spoljni svet. Ta saglasnost neće se postići u znaku oduzimanja.

Pod razvalinama koje je ubijaju i mene ubijaju s njom, ja tražim zemlju prvobitnu, hranitelju želja. Moji koreni poniru. Kakav će se plod roditi? Malo mi je stalo. Jedna jabuka ne jede svoje jabuke. Bez tvrdičluka intelektualaca koji gramzljivo uživaju u svojim najmanjim brljotinama, stvorenja i stvari za njih bili bi malo manje razoreni.

Rene KREVEL

... Uvidjanje saglašljivosti mojih želja i mojih zahteva, sa jedne strane, a sa druge, moga poziva i mojih dužnosti rezultat je jedne naročite operacije mog duha, navedenog u izvesnim trenucima da se u samom sebi ogleda. To nikako ne može biti predmet nekog stalnog proveravanja, koje bi imalo kao posledicu da upropasti u meni

patim zbog neke prepreke [u najmaterijalnijem smislu] o koju su one bile udarile. Nesposobne za moralne konflikte, one su znale jedino za usprotivljenja samih činjenica. Uostalom, najneposredniji zahtevi s jedne strane, a sa druge poziv i dužnosti, ako ne mogu, u uskom, analitičkom smislu da budu označeni kao uzroci ni kao posledice, ovi onih, one ovih, jedni i druge, jedne sa drugim, po zakonu univerzalnog reciprociteta, saštrikali su se, sa takvom jednom prlisnošću da pocepati, na sitna parčeta, njihovo pletivo, ne bi nikako moglo značiti rastvariti njihove elemente. Rado, literati tvrde da imaju jasnu svest o konfliktima između želje i dužnosti. Stara pesma o izboru između strasti i vrline. U istini, profesionalci pisanja pokušavaju da mebliraju svoju prazninu analitičkim arabeska- ma i zavrlamama. Ali, pošto ni na čemu ne počivaju, njihove konstrukcije se ruše. Uzastopna propadanja ranjavaju čovekovu materiju, materiju osećljivu. Iz razgledanja ubistvenih ruševina, u meni, rodila se, potvrđuje se volja da saglasim svoje želje i spoljni svet. Ta saglasnost neće se postići u znaku oduzimanja. Pod razvalinama koje je ubijaju i mene ubijaju s njom, ja tražim zemlju prvobitnu, hranitelju želja. Moji koreni poniru. Kakav će se plod roditi? Malo mi je stalo. Jedna jabuka ne jede svoje jabuke. Bez tvrdičluka intelektualaca koji gramzljivo uživaju u svojim najmanjim brljotinama, stvorenja i stvari za njih bili bi malo manje razoreni.

Želje detinjstva, pod kojima se za mene krije pojam pravoga života, zasluživale bi da budu svete za vaspitače tog detinjstva, kojima bi jedina dužnost trebalo da bude da ga štite i da mu pomognu u ostvarivanju njegovih želja, ne smatrajući se ni pod kakvim lžgovorom ovlašćeni da ih suzbijaju...

Andre BRETON

„Nadrealizam danas i ovde“, juni 1932, broj 3/